Flors d'Hivern

Joan BOSCH (08/04/2017)

Com una colla de rossellonesos del segle passat, la meua gent era analfabeta en català. A escola, havien après a llegir i a escriure el francès i res més. Comprendreu fàcilment que a casa, de llibres en català no en teníem pas cap. Almanco era ço que tothom pensava. En realitat, sí que n'hi havia un. Mes, feia tant de temps que mon padrí Bosch l'havia esgarriat que ningú més no se'n recordava. El vaig descobrir l'any 2001 arran d'un concurs de circumstàncies rocambolesques. Aquell maleït divendres 21 de setembre de 2001, Tolosa era en estat de xoc. No sabíem encara que l'explosió de la planta industrial AZF faria 30 morts i millers de ferits. La sola cosa que havien anunciat per ràdio era que una broma groga tòxica planava per damunt de la vila i que ningú no tenia de traucar el nas defora. Guiat per l'instint de supervivència, haviï aprofitat el caos general per m'esquitllar del meu lloc de treball i, al moment de l'anunci, ja feiï camí cap a Elna amb la dona i la mainada. En arribant, ma mare desprevinguda, nos va fer una galant pannada d'ous ferrats i en havent dinat nos va demanar que l'ajudéssim a fer endreça al Mas Calmetes perquè havia trobat caguerotes de ratolins dins el secretari on mon pare guardava els papers importants i tenia por que aquelles fotudes bestioles no els esbocinessin per niar. A la blegada, fart d'espapissar calaixos i de triar correu de l'any de la picor, vaig encertar el llibre del padrí entremig d'una pila de paperots, enforatat dins un amagatall que hi havia a tocar de la xemeneia d'una de les cambres. Era l'edició de 1934 de «Flors d'Hivern», un recull de poesies catalanes de Joan Narach traduïdes al francès i amb pròleg de Joan Amade. No és que sigui cap obra cabdal de la literatura catalana, mes, la llengua emprada hi és tan planera i tan natural que me va enamorar. Encara mig estabornit pels esdeveniments traumàtics del matí, me vaig deixar seduir per l'autenticitat, la sinceritat i la humilitat d'una poesia casolana amarada de tendresa i farcida de records d'infantesa, un elogi de la vida en família escrita amb la llengua del cor que fa goig de llegir amb veu alta i de declamar en públic. Va ser arran d'aquella descoberta enlluernadora, que vaig decidir d'aprendre a escriure i, avui encara, són les Flors d'Hivern de Joan Narach que perfumen la tinta de la meua ploma.

Mit-en-aquí alguns pètals espigolats d'ací d'allà:

La pipa de l'avi

Era d'únic model la pipa de nom avi
coberta del seu tapador.
Un petit encencer que cremava al seu llavi
o potser un perfumador.

No puc me figurar la seua fesomia
que dins una broma de fum.
Jo crec que el pobre vell fumava nit i dia.
El tabac era el seu perfum.
...

La cuina

Gormands, lleveu el nas, d'aquella casserola
que la dona remena al damunt del fogó !
No sentiu quina olor que s'aixeca i s'envola ?
Companys, el dinar serà bo !

Mes, ja podeu entrar. La cuina és endreçada.
La dona matinera ha passat el raspall.
El parador llueix sota la rajolada.
Cada perol és un mirall !

Aquí tots els tupins, els bols, les cafeteres
són encara ben nous sul blanc escudeller.
Tot és per rang de talla i tot va per rengleres,
esperant de fer menester.
...

El primer crit

Seria un crit d'esglai que forada la vida
o d'admiració ?
L'ull encara és tancat que la boca ja crida
el primer somicó.

Seria de trencar la primera cadena
un crit de llibertat ?
O ço que l'ocellet canta a l'alba serena,
himne a la claredat ?

Seria de deixar l'escalfor de la mare,
un gemec de fredor ?
Seria crit de goig o bé seria encara
el primer crit d'amor ?

Capfoguers

Sus dels dos capfoguers de la casa pairal
on, freda, reposa la cendra,
hi vull posar tions que he pujat del corral
i provaré si els puc encendre.

He trobat al llenyer ascles velles d'oliu,
buscalls d'alzina i de garulla.
L'avi - Déu lo perdó - ne feia un foc tan viu.
Encara el veig que s'estorrolla...

El veig, a la vetllada, amb els molls a la mà,
furgant a petits cops la brasa
i de la seua pipa acabant de fumar
tota la gent de nostra casa.

Voldria fer cremar sus dels dos capfoguers
alguna branca turifera
que del perfum d'encens la casa s'emplenés
dels cossols a la comunera.

Bona casa pairal, que és dolç de revivar
el foc que dorm sota la cendra !
Quan ve l'enyorament, fa bo de s'escalfar
a la flama d'un record tendre !

Com que el recull de Joan Narach (1865 – 1948) no el trobareu en cap llibreria, si voleu explorar el món de la poesia clàssica rossellonesa, vos aconselli l'obra poètica de Josep-Sebastià Pons (1886 – 1962) que és de la mateixa època, una obra de molt bona factura injustament desconeguda al sud de l'Albera:

Camí damunt del còrrec

Tant com la porpra fina de la rosa,
me plau ara la flaire de la llosa
que esmicola la punta del bastó
i de la pluja serva la frescor.
La llosa és com la rosa embalsamada.
El caminet d'aquesta corregada
gira a dreta i a esquerra sense pols.
L'aire que s'hi respira és net i dolç,
i en els graons desiguals de la penya
hom sent que el peu és fresc dins l'espardenya,
que la sola és lligada estretament,
i això dóna un senzill contentament;
i si per cas me va seguint la dona,
alci el bastó per dir: - La vida és bona - .
I si demana: - On me vols conduir? -,
li mostri entre les feixes el camí.

Josep-Sebastià Pons

Glossari:

Esgarriar quelcom	Perdre quelcom
Tenir de	Haver de
Traucar el nas defora	Treure el nas a fora
En arribant	En arribar
Una galant pannada de	Una paella ben plena de
Caguerotes	Cagarulles
A la blegada	Al moment de plegar
Espapissar	Escorcollar
Mit-en-aquí	Vet-en-aquí
Ascles velles d'oliu	Estelles grosses i velles d'olivera
Buscalls de garulla	Trossos de llenya de garric
S'estorrollar	Escalfar-se a la vora del foc
Branca turifera	Branca turífera (que porta encens)
Dels cossols a la comunera	Dels fonaments de la casa a la biga principal del taulat